

2 HODNOCENÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ VE VÝUCE

Tato kapitola přináší náměty pro hodnocení výsledků vzdělávání v každodenní výuce. Zaměřuje se na hodnocení formativní, jehož cílem je poskytovat pravidelnou zpětnou vazbu žákovi a tím přispívat k efektivitě jeho učení. Na konkrétních příkladech ukazuje, jak je možno specifikovat kritéria pro hodnocení výkonu žáka a jak je k formativnímu hodnocení možno využívat standardizované úlohy.

Kapitola čerpá velkou měrou z publikace *Školní hodnocení žáků a studentů* (Košťálová, Miková, & Stang, 2012). Řada zde uvedených příkladů školních hodnocení byla publikována v australské publikaci *Assessment Resource Kit* (Foster, & Masters, 1996), která byla vydána jako zdroj poučení pro australské učitele. Některé z těchto příkladů byly v překladu použity také ve zmiňované české publikaci.

2.1 Význam zpětné vazby

2.1.1 Mění se požadavky na vzdělávání

Význam vzdělání v současném a budoucím světě oproti minulosti stále narůstá a jeho cíle a obsah se v souvislosti s tím zásadně mění. Zatímco v době průmyslové společnosti sloužilo školní vzdělávání k předání maxima poznatků v nejrůznějších oblastech a k přípravě pro výkon určitého povolání, informační společnost 21. století již klade na absolventy škol zcela jiné nároky. Osvojování vědomostí oproti minulosti ustupuje do pozadí, neboť poznatky ve všech oborech se natolik prohloubily a rozšířily, že není možné a ani smysluplné trvat na tom, aby se jim školy při práci s žáky stále poctivě a vyváženě věnovaly a od žáků očekávaly, že si je budou nadále osvojovat stejným způsobem, jako tomu bylo doposud. S množstvím nových informací navíc úměrně přibývá i možností, jak kteroukoli informaci rychle a spolehlivě vyhledat, a potřeba pamatovat si informace ztrácí postupně na významu. Naopak na důležitosti nabývají právě dovednosti umět se ve světě přehlceném informacemi orientovat, nacházet ty potřebné a spolehlivé a umět je správně použít a zpracovat. Oproti dřívějšímu důrazu na poslušnost a podřizování se autoritám se mnohem více prosazuje tendence k rozvoji iniciativy a schopnosti učit se a řešit problémy samostatně, pozornost se obrací na sociální, komunikační a další dovednosti, které pomohou žít spokojený profesní i soukromý život a být společensky prospěšný. Vzdělávání už není cílem, ale nástrojem, jak této životní mety dosáhnout. Do budoucna na tom nebude nejlépe ten, kdo nejvíce ví a zná, ale ten, kdo se umí nejlépe a po celý život učit. Tyto obecné trendy se týkají všech vyspělých zemí, tedy i České republiky.

Výuku již není nadále možné stavět na pouhém přenosu poznatků od učitele směrem k žákům, kteří si je mají v téže podobě pamatovat; stále více se prosazuje individualizace v pohledu na učení, na jeho průběh i výsledky. S proměnou významu a obsahu vzdělávání jde ruku v ruce i proměna stylu výuky a s ní spojená změna účelu hodnocení žáků. Od učitele se očekává, že se bude zamýšlet nad tím, proč vlastně hodnotí, co by jeho hodnocení mělo přinést jak žákovi, tak jemu samotnému. Hodnocení by již nemělo primárně zjišťovat, jak žák zvládl dané učivo, ale mělo by mu přinést poučení, jak svou práci zlepšit, a motivovat ho k dalšímu poznávání. Je potřeba mít na paměti také to, že díky hodnocení se žák učí rozumět sám sobě a také sám sebe realisticky nahlížet a hodnotit.

2.1.2 Sumativní a formativní hodnocení

Donedávna sloužilo hodnocení (a tento přístup stále do značné míry přetrvává) k pouhému ověření správnosti procesu předávání poznatků. Toto ověřování s sebou nese vnější motivaci